

Література:

1. Kautz U. Handbuch Didaktik des Übersetzens und Dolmetschens. München : Iudicium, 2000. 632 S.
2. Munday Jeremy Introducing translation studies : theories and applications. Fourth Edition. New York : Routledge, 2016. 376 p.
3. Nord Ch. Textanalyse und Übersetzen: theoretische Grundlagen, Methode und didaktische Anwendung einer übersetzungsrelevanten Textanalyse. 2., neubearb. Auflage. Heidelberg: Groos, 1991. 284 S.
4. Robinson Douglas Becoming a Translator: An Introduction to the Theory and Practice of Translation. Second Edition. New York : Routledge, 2007. 301 p.
5. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. Ed.: Baker Mona, Saldanha Gabriela. 2nd edition. New York : Routledge, 2009. 674 p.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-84>

**THE CONCEPT OF “MOTHERLAND” IN L. F. BAUM’S
FAIRY TALE “THE WONDERFUL WIZARD OF OZ”
AND ITS ADAPTATIONS BY O. VOLKOV
“THE WIZARD OF THE EMERALD CITY”**

**ВІДТВОРЕННЯ КОНЦЕПТУ «БАТЬКІВЩИНА» В КАЗЦІ
Л. Ф. БАУМА «ЧАРІВНИК КРАЇНИ ОЗ» ТА АДАПТАЦІЇ
О. ВОЛКОВА «ЧАРІВНИК СМАРАГДОВОГО МІСТА»**

Petrauskas V. V.

*Bachelor of Arts, student
National Aviation University
Kyiv, Ukraine*

Петраускас В. В.

*бакалавр, студентка
Національний авіаційний університет
м. Київ, Україна*

Переклад на території України часто регулювався певною домінуючою ідеологією. Тож переклад став не лише способом передачі інформації між мовами, а й способом маніпуляції свідомістю читачів та нав'язування ідеології. Суттю ідеологічного втручання у випадку перекладу є те, що вибори, які здійснюються в процесі перекладу (не тільки перекладачем, а й усіма тими, хто втягнений у його видання, в тому числі тих, хто вирішив обрати текст для перекладу), потенційно

визначаються ідеологічно обумовленими стратегіями, які визначаються тими, хто має владу [4, с. 106].

В сучасній когнітивній лінгвістиці та лінгвоконцептології існують декілька основних підходів щодо розуміння терміна «концепт»: 1) лінгвокогнітивний підхід інтерпретує концепт як одиницю ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості. За цим підходом концепт визначають як багатомірне смислове утворення, в якому виокремлюються ціннісна, образна й поняттєва сторони, розуміють його як ментальну сутність, оперативну змістову одиницю загальної картини світу людини: 2) лінгвокультурологічний підхід тлумачить концепт як базову одиницю культури. За цим підходом концепт є семантичним утворенням, що характеризується лінгвокультурною специфікою, властивою представникам певного етносу. Він є культурно маркованою понятійною системою, цілим комплексом уявлень про предмет свідомості носіїв певної культури [2, с. 7]. Таким чином, концепти формують у свідомості їх реципієнта образ, який виражений в тексті низкою мовних реалізацій. В ідеології концепт виступає в ролі основного поняття, яке визначає основну тематику твору та допомагає закріпити його характеристики в свідомості читача.

Основною темою казки Баума «Чарівник країни Оз», що рухає весь сюжет, є всемогутня сила дружби та бажання повернутись додому. Проте значення дружби та сила туги за рідним домом показані ніби між рядками. В адаптації Волкова ці концепти мають набагато важливішу роль. Не має сумніву, що автор адаптації був справжнім патріотом своєї держави. Цей патріотизм передався і головній героїні його адаптації «Чарівник Смарагдового міста». Найчастіше всі дії Еллі керовані саме її неймовірною жагою повернутися в рідний край.

В оригіналі казки, на самому початку, ми можемо відзначити, що життя на батьківщині Дороті не таке й щасливе. Згідно з теорії кольорів, домівка Дороті описується сірою і меланхолійною.

Not a tree nor a house broke the broad sweep of flat country that reached the edge of the sky in all directions [3, с. 12].

Once the house had been painted, but the sun blistered the paint and the rains washed it away, and now the house was as dull and gray as everything else [3, с. 12].

Проте Волков через своє патріотичне виховання, а також суворі критерії радянської літератури, аж ніяк не міг описати Батьківщину такими словами. В його версії життя в Канзасі нагадує життя в невеличкому селі. Тут вже і більше населення і господарства. У Еллі багато хороших спогадів про її дід та сусідів.

Широкая степь не казалась Элли унылой: ведь это была её родина [1, с. 11].

Та й загалом основною думкою, що рухає сюжет було бажання Еллі повернутися додому не тому що вона сумує за рідними і знайомими, а тому що це її батьківщина. Така думка була центральною чи не в кожному творі, що був написаний в радянський період. Патріотизм, любов до батьківщини та правлячої партії виховувалась з дитячого садочка. Адже за ідеологією того часу, Радянський Союз був сучасною державою, що стрімко розвивається. Це було ідеальне місце для життя, і жодна інша країна не зможе надати вищих стандартів існування. Ідеологічне кліше «Загниваючого Заходу» знаходила зображення в пресі, кіно, та навіть дитячих казках та мультфільмах. Ця думка пронизує й увесь твір. Іноді Волков просто таки глузує з порядків чи правил у Чарівній країні, таким чином натякаючи, що батьківщина, не дивлячись ні на що, найкраща.

– Она недурна, сударыня, – ответила Элли, – но у нас дома лучше. Посмотрели бы вы на наш скотный двор! Посмотрели бы вы на нашу Пестрянку, сударыня! Нет, я хочу вернуться на родину, к папе и маме... [1, с. 23].

В оригіналі казки Баума такі настрої теж присутні, проте вони є менш очевидними та фанатичними. Дороті частіше сумує саме за рідними, і її лякає невідоме в Чарівній країні Оз. Коли мова заходить про батьківщину, вона не боїться зізнатися, що її життя там не таке вже й казкове.

“No matter how dreary and gray our homes are, we people of flesh and blood would rather live there than in any other country, be it ever so beautiful. There is no place like home.” [3, с. 44-45].

Проте Еллі в російській адаптації не втрачає жодної нагоди, аби нагадати, що вона з Канзасу і це її батьківщина, і вона готова на все, аби повернутись туди. Такі пропагандистські настрої не є прихованими, щоб їх віднайти не потрібно читати між рядками. Пропаганда патріотизму, яка була значною частиною радянської ідеології, була відмінною рисою тогочасних творів, та знаходить своє відображення на фоні сучасних подій.

Уважно розглянувши ці приклади, можна зрозуміти, що наявність концепту «батьківщина» в казці не просто збіг, а продумана ідеологічна пропаганда. Вплітання таких концептів в казку не можна назвати поганим впливом на юного читача, проте коли така явна пропаганда зустрічається чи не в кожному творі, це вже можна порівняти з нав'язуванням цінностей. Таке втручання в світогляд юної

особи є неприпустимим. Також така заміна цінностей вплинула й на зміст та структуру твору. Адаптація Олександра Волкова все менше нагадує оригінал, і тепер повністю відповідає зразку канонічної радянської літератури.

Література:

1. Волков О. Волшебник Изумрудного города. М. : Эксмодетство, 2022. 224 с.
2. Шевченко О. М. Методи дослідження концептів. *Modern Science: Problems And Innovations* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції. Стокгольм, Швеція, 2020. С. 385–390.
4. Baum, Lyman Frank *The Wonderful Wizard of Oz*. New York : Geo. M. Hill, 1900. 302 p.
3. Fawcett P. Ideology and translation / P. Fawcett. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. Ed. by Mona Baker. London : Routledge, 1998. P. 106–111.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-227-2-85>

TEXT CORPORA IN THE STUDY OF THE ENGLISH COMPOUND ADJECTIVES

ЗАСТОСУВАННЯ КОРПУСІВ ТЕКСТІВ У ДОСЛІДЖЕННІ СКЛАДНИХ ПРИКМЕТНИКІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Ryzhkova V. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Professor at the Department of Applied
Linguistics
National Aerospace University "Kharkiv
Aviation Institute"
Kharkiv, Ukraine*

Рижкова В. В.

*кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри прикладної
лінгвістики
Національний аерокосмічний
університет
«Харківський авіаційний інститут»
м. Харків, Україна*

Дослідження проблемних питань перекладознавства із залученням корпусної лінгвістики, яка вивчає корпуси текстів певної мови, є актуальним сьогодні, оскільки будь-яка мова потребує чіткого аналізу та упорядкування [3]. Лексикографія як наука про створення та